

Posudek oponenta disertační práce MgA. Ing. Elišky Andršové

Obrazy a vize v orchestrálním díle Svatopluka Havelky

předkládané v roce [2021]

v Ústavu hudební vědy

I. Stručná charakteristika práce

Diplomantka si jako téma práce vybrala orchestrální dílo Svatopluka Havelky, jednoho z nejvýznamnějších českých skladatelů 2. poloviny 20. a počátku 21. století. Analyzuje ho zejména z pohledu vztahu inspiračních zdrojů, osobnostního vývoje autora, hudebního jazyka a formy vybraných děl. Analýzy prokazují úzké propojení těchto aspektů Havelkovy tvorby. Hudebně analytická část práce je důležitá, netvoří však její jediné jádro, práce vyvažuje všechny uvedené aspekty. Autorka využívá výsledky rozsáhlého výzkumu skladatelovy pozůstalosti, partitur a nahrávek skladeb, i dobových dokumentů.

II. Stručné celkové zhodnocení práce

Práce představuje cenný příspěvek odborné literatuře o české hudbě druhé poloviny 20. století a přelomu století následujícího. Autorka uchopila téma z několika hledisek, kromě hudebně analytického tvoří důležitou součást práce výklad o autorových tvůrčích a lidských názorech podložený podrobným studiem zdrojů a o analýzu Havelkova způsobu transformace především výtvarných inspiračních zdrojů do hudebního tvaru. Přes různorodost přístupů tvoří práce logický celek. Jazyková a stylistická úroveň je dobrá až na několik výjimek, které zřejmě unikly při korektuře. Struktura práce je logická, přehledná, formální náležitosti odpovídají nárokům odborného textu. Po obsahové stránce bych doporučil rozvedení hudebně teoretických analýz do větší hloubky, aby lépe dokládaly osobité znaky Havelkovy hudby. Práce obsahuje několik drobných faktických nepřesností a ojediněle je použita sporná odborná terminologie. Žádná z těchto výtěk nemá zásadní povahu a nebrání tomu, aby byla práce přijata k obhajobě.

III. Podrobné zhodnocení práce a jejích jednotlivých aspektů

Práce představuje cenný příspěvek odborné literatuře o české hudbě druhé poloviny 20. století a přelomu století následujícího. Práce kromě faktografických a analytických hodnot dokládá silné zaujetí autorky osobností a hudbou Svatopluka Havelky - skladatele, který ač patří ve své době k nejoriginálnějšímu, stojí neprávem poněkud v pozadí zájmu interpretů i výzkumu. Za pozoruhodné považuji rozhodnutí autorky neuchopit Havelkovu hudbu jen "objektivně analyticky", ale zaměřit se na vztah především výtvarných inspiračních zdrojů vybraných děl a osobnostního vývoje autora, a teprve z takto získané výchozí pozice analyzovat kompoziční řešení analyzovaných děl. Takový přístup může vést k povrchnosti, v tomto případě se však podařilo vytvořit vyvážený text, který splňuje odborné nároky. K přednostem práce patří především důkladná práce s prameny, které zřejmě předcházely rozsáhlý a podrobný výzkum. Práce obsahuje v souladu se zvoleným tématem analýzy vybraných kompozic, ale obsahuje i cenné informace biografické a faktografické a nepostrádá ani osobité zhodnocení výsledků výzkumu. Poněkud širší obsahové zaměření práce, než odpovídá názvu, proto není na škodu. Na druhou stranu bych uvítal, kdyby byly analýzy z hudebně teoretického hlediska detailnější a hlubší a přesvědčivěji tak doložily závěry, ke kterým autorka dochází. A to i s vědomím, že detailní kompozičně technický rozbor není hlavním cílem práce. Jde především o doložení tvrzení, že Havelka integroval prvky Nové hudby do svého již v podstatě vyhraněného hudebního jazyka, narozdíl od jiných autorů, kteří prošli radikálním přerodem. S tímto závěrem souhlasím a domnívám se, že právě detailnější analýzou určitých

typických postupů by šel ještě lépe doložit. Havelkovi právě zastánci avantgardy toto vytýkali. Z mého pohledu je to ale právě konstatovaná syntéza, která jeho hudbu činí osobitou. Podobně lze detailnější analýzou osobitých kompozičních postupů podle mého názoru doložit integritu vývoje Havelkovy hudební řeči napříč třemi tvůrčími obdobími a přesvědčivěji tak dokázat, že příklon k avantgardám 2. poloviny 20. století ve středním období a následné radikální zjednodušení v pozdním jsou v souladu s vývojem osobnosti autora, jehož celistvost naopak autorka dokládá přesvědčivě. Uvítal bych z podobných důvodů (doložení osobitého přínosu skladatelova díla) alespoň stručné zasazení Havelky do mezinárodního kontextu, třebaže to není předmětem práce a Havelka je mimo ČR téměř neznámý.

Autorka se vyjadřuje poměrně jednoduchým, ale stylisticky a gramaticky pěkným jazykem, s výjimkou několika neobratných formulací, které ale nemají zásadní vliv na kvalitu práce, a které zřejmě unikly při korektuře. Autorka nás zbytečně nezahrnuje přemírou odborných a nebo pseudo-odborných termínů, jak bývá bohužel někdy zvykem, na druhou stranu práce obsahuje některé terminologické nejasnosti. Jde především o opakované použití v odborném jazyce nezažitého termínu "vícečástový, tříčástový" apod., ve smyslu charakterizace hudební formy. Není jasné, myslí-li se tím věta v cyklické formě, stavebný díl formy jednověté nebo ještě něco jiného (např. blok hudby). Poznámkový aparát, grafická úprava a členění práce je perfektní. Uvedené výhrady nemají zásadní charakter. Autorce dávám k dispozici kopii práce se zanesenými detailními poznámkami jako podklad pro případnou další práci s textem.

Členění práce, práce s prameny a zdroji, poznámkový aparát i ostatní náležitosti jsou bezchybné. Na dvou místech jsem našel drobné věcné nepřesnosti: Na str. 11 – u zmínky o partiturách filmových hudeb nalezených v pozůstalosti je zřejmě mylně uveden rukopis skladby *Agapé je láska*. To však není filmová hudba, ale komorní dílo z pozdního období. Na str. 122 – CD ze skladeb pro bicí nástroje nevydal Panton, ale Supraphon (katalogové číslo: 81 1429-2), je na něm rovněž skladba *Parénéze*, u této skladby to v seznamu Havelkových děl v práci ale není uvedeno.

Způsob, jakým autorka uchopila téma, je osobitý. Cennou vlastností práce je zejména propojení hudebně analytických, estetických a biografických typů zkoumání v logický celek. Práce by po korektuře byla dobrým příspěvkem vhodným k publikaci, může se ale také stát základem rozsáhlejšího monografického díla.

IV. Dotazy k obhajobě

- 1) Mohla byste upřesnit, jakým způsobem Havelka integruje prvky Nové hudby do své tvorby a uvést některé další typické znaky Havelkova stylu, případně reagovat na mou poznámku o vnitřní spojitosti hudby všech tří tvůrčích období Havelkova vývoje?
- 2) Má podle vašeho názoru Havelkova (autonomní) hudba nějaký alespoň přibližný protějšek v tvorbě zahraniční, např. autor, který by podobně včlenil podněty avantgard do již vyhraněného vlastního jazyka? Pokud ano, mohla byste vybrat příklad a stručně srovnat oba přístupy?
- 3) Má Havelkova hudba vliv na Vaši vlastní kompoziční tvorbu? Případně jaký?
- 4) Vysvětlíte prosím pojem „vícečástová forma“.

V. Závěr

Předložená disertační práce splňuje požadavky kladené na disertační práci, a proto ji doporučuji k obhajobě a předběžně ji klasifikuji, jako prospěšná.